

Two rare snails in our work area

Afbeelding 1. Zoetwaterneriet Linge

door Theo de Jong

De knotwilgslak (*Clausilia dubia*) komt in Nederland alleen nog voor op specifieke plaatsen in de uiterwaarden in het stroomgebied van de grote rivieren als Waal, Rijn, Lek en Merwede. Het aantal vindplaatsen is sinds 1985 dramatisch achteruitgegaan. Om deze reden is de soort als bedreigd opgenomen op de Rode lijst van bedreigde en verdwenen land- en zoetwatermollusken in Nederland (De Bruyne et al., 2003).

De soort kwam voor de dijkverzwaring ook voor tussen Everdingen en Culemborg. In de zomer van 2023 bezocht ik diverse oude vindplaatsen langs de Lek en de Linge om de knotwilgslak te vinden. Hierbij verzamelde ik ook strooiselmonsters onder de knotwilgen. De knotwilgslak heb ik niet aangetroffen, helaas, maar wel twee andere zeldzame slakken: de zoetwaterneriet (*Theodoxus fluviatilis*) en de dikke korfslak (*Vertigo antivertigo*). Beide soorten zijn als Kwetsbaar opgenomen op de Rode lijst.

Zoetwaterneriet

De zoetwaterneriet is een zeer kenmerkende waterslak die niet met andere slakken verward kan worden. Het huisje wordt circa 9 mm lang en is witachtig of gelig met een zeer variabele tekening van donkerbruine, paarse of zwarte banden, en vlekken en lijnen (afb. 1). In Nederland komt de zoetwaterneriet vooral voor in grotere wateren in Noord- en Zuid-Holland en in de Rijn, Waal en Merwede. De soort komt hier voor in de oeverzone van stromend of door golfslag bewogen water in beken en rivieren en plassen. De zoetwaterneriet komt vooral voor op hard substraat zoals stenen. Hier leeft het dier van algen, vooral kiezelwieren die het van het substraat afgraast.

De meest nabije vindplaats betreft de Linge bij Beesd. Hier zijn in 1995 twee exemplaren gevonden (NDFF geraadpleegd 06-05-2024). Vlakbij het gemaal De Neust, ten westen van Tricht, staan enkele rijen knotbomen langs de uitmonding van de Bisschopsgraaf in de Linge. De bomen zijn omgeven door een moerassige vegetatie (afb. 2). Op zoek naar de knotwilgslak heb ik hier op 20-02-2024 strooisel verzameld en later thuis uitgezocht. Tot mijn grote verbazing vond ik in het monster twee zoetwaternerieten van respectievelijk 7,9 en 9,1 mm lang (afb. 1). Enkele weken later heb ik met een steeknet de oever van de Bisschopsgraaf en de stenen oevers bij het gemaal bemonsterd. Daarbij heb ik geen andere zoetwaternerieten gevonden. Gezien de voorkeur voor hard substraat en stromend zuurstofrijk water lijkt me de uitmonding van het gemaal dat over een lengte van 15 meter bestaat uit beton, een geschikt leefgebied. Later in het jaar, als er meer exemplaren te verwachten zijn, volgt nader onderzoek.

De dikke korfslak

De dikke korfslak is een klein landslakje en helemaal niet dik. Het slakje meet maximaal 2,2 x 1,4 mm, het 'dikke' is dus relatief. Maar de andere in Nederland voorkomend korfslakken worden niet breder

Afbeelding 2. Vindplaats zoetwaterriet

Afbeelding 3. Dikke korfslak

dan 1,5 mm meestal zelf nog minder., vandaar de 'dikke' korfslak. De kleur van het slakje is kastanje tot roodbruin. In de mondopening bevinden zich 6 – 11 tandjes waarmee de soort zich onderscheidt van de andere korfslakken met name van de dwergkorfslak (*Vertigo pygmaea*).

De dikke korfslak wordt in diverse biotopen gevonden, van vrij droog tot echt moerassig. Moerasachtige biotopen hebben de voorkeur. Hier leeft de dikke korfslak in de strooisellaag en in mosvegetaties maar ook op vochtige plaatsen in de oevervegetatie, onder valhout en onder stenen. De dichtstbijzijnde vindplaatsen van de dikke korfslak bevinden zich in de omgeving van Goudriaan in het westen en in de Ameronger Bovenpolder in het oosten.

In 2023, in begin augustus bezocht ik Fort Everdingen, op zoek naar de knotwilgslak die ik ook hier niet vond. Maar in het strooiselmonster, verzameld buitendijks vlakbij de ingang van het fort, vond ik, zeer verrassend één huisje van de dikke korfslak met een lengte van 2,1 mm (afb. 3). Duidelijk zijn de tandjes in de mondopening te zien. Waarschijnlijk leeft in de moerassige oeverzone van de fortgracht een populatie van de dikke korfslak. Het betreft in ieder geval een geschikt biotoop. 🐌

